

Avdelningsdirektör

Försvarsdepartementet

SKR:s yttrande till regeringskansliet: Remiss angående PM om skyndsam aktivering av civilplikt inom kommunal räddningstjänst och elförsörjningsområdet

Sammanfattning

SKR tillstyrker förslaget. Sammanfattningsvis anser SKR dessutom att:

Förslaget borde inkludera för civilt försvar essentiella verksamheter som hälso- och sjukvård, kommunalteknisk verksamhet samt elektroniska kommunikationer på fibernätsområdet. Området elförsörjningsområdet borde vidgas till energiförsörjning, inkluderat fjärrvärme.

Vi anser att civilpliktiga inte bara behöver tas ut hos Svenska Kraftnät utan även knyts till lokala energiföretag och kommunala tekniska verk runt om i Sverige, genom att dessa både kan ta ut för civilplikt och krigsplacera personal hos sig själva.

Ett uttag av endast 300 personer 2024 för kommunal räddningstjänst är för få och innebär en för långsam process att bygga förmåga.

Kommunerna har kännedom om fler personer som kan tas ut i civilplikt än enligt den modell MSB valt att utgå från. Kommunerna behöver därmed ha möjlighet att ta ut för civilplikt. Det är oklart om MSB:s föreslagna bemanningsansvarig innebär att kommunen också kommer vara bemanningsansvarig? SKR anser att kommunerna också behöver kunna vara bemanningsansvariga för kommunal räddningstjänst.

En fullständig konsekvensanalys av kostnader och finansieringsbehov görs inte i promemorian. Enligt uppgift finns finansiering till kommunernas uppbyggnad av och mottagande av civilpliktiga via höstens budgetproposition. På grund av tidsbrist har

det inte gått att bedöma om denna finansiering är att se som tillräcklig för uppdraget. *Om* det visar sig att det föreligger bristande finansiering kan det leda till att förmågan inte kan byggas upp hos räddningstjänsterna.

SKR föreslår att det framgår tydligare av lag och förordning att en totalförsvarsaktör är bemanningsansvarig.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

SKR har inget att erinra mot den föreslagna aktiveringen av civilplikt inom kommunal räddningstjänst och elförsörjningsområdet.

SKR önskar dock framhålla följande:

Inom civilt försvar är det framförallt följande områden som är grundläggande för befolkningens överlevnad: kommunal räddningstjänst, elförsörjning, hälso- och sjukvård samt VA-verksamhet (dvs. kommunal teknisk verksamhet framförallt i form av dricksvattentillförsel) samt elektroniska kommunikationer i form av fibernätsområdet. Dessa områden borde följaktligen också ingå i en skyndsamt aktivering av civilplikt för att snabbare stärka det civila försvaret och rusta samhällets förmåga i att hantera utmaningarna vid höjd beredskap och krig. Att vänta tills den pågående utredningen (dir 2023:116) är klar och omsatts till lag och förordningar innebär att för mycket tid går förlorad samt utsätter Sverige för onödig risk.

Vi ifrågasätter begränsningen till elförsörjning på energiområdet. Mer lämpligt vore ett vidare grepp och benämna det energiområdet. Till exempel är fjärrvärme centralt för att klara av behovet av värme i många bostäder och lokaler i Sverige. Stopp i fjärrvärmeleveransen vintertid skulle få allvarliga konsekvenser för både människors överlevnad och fastighetsbeståndet.

Ett av förslagen är att ta ut till civilplikt med krigsplacering hos Svenska Kraftnät. Vi ser att civilpliktiga även behöver knytas till lokala energiföretag och kommunala tekniska verk runt om i Sverige genom att dessa både kan ta ut för civilplikt och krigsplacera personal hos sig själva. Erfarenheter från olika fredstida kriser så som stormen Gudrun och de omfattande behoven av åtgärder som då behövdes visar på vikten av att civilpliktiga finns krigsplacerade hos flera aktörer. Detta för att uppnå en högre förmåga vid höjd beredskap och krig. Ett system som enbart knyter

civilpliktiga till Svenska kraftnät vore därmed att missa de behov av förstärkning som behövs hos regionala och lokala aktörer.

Under 2024 bedöms endast 300 personer tas ut i civilplikt för kommunal räddningstjänst. Detta är förmodligen delvis sammankopplat med kapaciteten i att genomföra repetitionsutbildningar under 2024. Oavsett skäl är 300 inte i närheten av tillräckligt, då det blir ca 1 person per kommun vilket inte kan ses som en förmågehöjande nivå. Att skapa en högre förmåga kommer således ta för lång tid att verkställa och SKR uppmanar regeringen att skjuta till mer medel till MSB för att genomföra repetitionsutbildningar för att på så sätt kunna ta ut fler individer och därmed öka takten.

För att identifiera vilka som kan tas ut för civilplikt inom kommunal räddningstjänst har MSB i sitt analysarbete landat i upplägg att utgå från de personer som genomgått utbildning men inte är yrkesverksamma, för att sedan ta ut dessa till civilplikt. Det finns dock fler personer att ta ut som kommunerna känner till, t.ex. personer som varit verksamma i många år men inte genomgått utbildning och som nyligen slutat sin anställning. Författningsändringarna behöver därmed vara skrivna så att inte kommuner begränsas i sin rätt i att ta ut personer för civilplikt. Detta är extra viktigt för att bibehålla en snabbhet i kapacitetshöjande förmåga i samband med ett hastigt försämrat omvärldsläge.

Det är viktigt att de som tas ut för civilplikt inom kommunal räddningstjänst hamnar hos en kommun, att de etablerar en relation med den kommunen. Med andra ord behöver praktik, verksamhetsförlagd utbildning osv. byggas in i repetitionsutbildningarna. Här saknas dock finansiering. Inte heller finns finansiering för personlig eller gemensam utrustning. En fullständig konsekvensanalys av dessa kostnader och de finansieringsbehov som uppstår görs med andra ord inte i promemorian. Enligt uppgift finns finansiering till kommunernas uppbyggnad av och mottagande av civilpliktiga via höstens budgetproposition. På grund av tidsbrist har det inte gått att bedöma om denna finansiering är att se som tillräcklig för uppdraget. *Om* det visar sig att det föreligger bristande finansiering kommer inte nödvändig utrustning att finnas och därmed kommer tillförsel av civilpliktiga inte att ge avsedd effekt.

I promemorians avsnitt 5.4 står skrivet att ”Förslaget innebär att MSB ska vara bemanningsansvarig för individer som ska skrivas in för civilplikt i och krigsplaceras inom kommunal räddningstjänst”. SKR föreslår att det framgår tydligare av lag och förordning att en totalförsvarsaktör är bemanningsansvarig.

Sveriges Kommuner och Regioner
Avdelningen för arbetsgivarpolitik

Caroline Olsson